

HC 6A, 10-10-2019, Rechtsmiddelen

Rechtsmiddelen

Rechtsmiddelen zijn bedoeld om rechtsbescherming te bieden en om de rechtseenheid te bewaren. De rechtsmiddelen hebben **schorsende werking**. Ze schorsen de werking van de uitspraak waartegen het rechtsmiddel wordt ingesteld. Elke uitspraak is in beginsel onmiddellijk ten uitvoer te leggen. Als een vonnis **uitvoerbaar bij voorraad** is verklaard dan heeft het instellen van een rechtsmiddel geen schorsende werking. Je kunt doorgaan met executeren, maar dit komt wel voor je eigen rekening. Mocht de executie uiteindelijk onrechtmatig zijn, dan ben je aansprakelijk.

We hebben een **gesloten** stelsel van rechtsmiddelen, ze staan allemaal in de wet. Op grond van artikel 31 Rv kun je bij kennelijke schrijffouten de rechter vragen de fout te verbeteren. Artikel 32 Rv bepaalt dat als de rechter is vergeten een uitspraak te doen voor een bepaald deel van de vordering, je dan aan de rechter kan vragen om de uitspraak aan te vullen. Deze twee bepalingen worden ook wel als rechtsmiddel gezien door sommige mensen.

Als uitgangspunt geldt dat je niet mag kiezen tussen rechtsmiddelen. Je moet doen wat de wet voorschrijft. In **V/W c.s.** was de akte met de conclusie van antwoord niet bij de rechters terecht gekomen. Toen werd alles afgewezen. De geïntimeerden zeiden dat geen acht was geslagen op hun laatste processtuk. Dit bleek een fout van het hof te zijn. Beide partijen stemden ermee in dat de uitspraak werd ingetrokken en opnieuw zou worden gedaan. Op basis van dit laatste stuk kregen geïntimeerden gelijk, waardoor de wederpartij spijt had van zijn instemming. De wederpartij ging in cassatie en hij voerde aan dat er een gesloten stelsel van rechtsmiddelen is en het hof daarom niet zomaar een nieuwe uitspraak kan wijzen. De Hoge Raad was het met dit standpunt eens.

Verzet

Vereisten voor verzet zijn dat er een **verstekvonnis** is (de gedaagde is niet verschenen), of hij is wel verschenen maar heeft geen griffierecht betaald. Bij het verlenen van verstek wordt alleen geconstateerd dat de verdachte niet is verschenen. De rechter controleert of alle formaliteiten in acht zijn genomen (art.139 Rv) en of de dagvaarding juist is, maar dat doet hij **summier**. Als hij het een plausibel verhaal vindt wijst hij de vordering integraal toe in het verstekvonnis (vier weken later). Tussen het moment van verstekverlening en het wijzen van het vonnis kan de gedaagde zich nog bedenken en alsnog verschijnen in het geding (art. 142 Rv). De betekening van het verstekvonnis moet in persoon geschieden (dus niet aan een huisgenoot), en op dat moment gaat de termijn voor verzet lopen (art.143 Rv). Het andere tijdstip waarop de termijn gaat lopen is na het verrichten van een daad van bekendheid. De gedaagde laat blijken dat hij bekend is met het bestaan en de inhoud van het vonnis.

Er moet niet te snel worden aangenomen dat sprake is van een daad van bekendheid (**Shamshum/Mahuko**). In dit arrest was een vrouw met echtgenoot veroordeeld tot het betalen van een geldsom. 19 jaar later krijgt ze een brief van een deurwaarder dat ze nog geld verschuldigd is door dit vonnis. Ze wist nergens van, omdat ze bij verstek veroordeeld was en het vonnis nooit aan haar in persoon was betekend. Mahuko vond dit verzet te laat. Bovendien was het meer dan vier weken geleden dat ze voor het eerst met de deurwaarder had gebeld en hij vond dat een daad van bekendheid. De Hoge Raad oordeelde dat het telefoongesprek geen **daad van bekendheid** was. Je moet dit uitleggen in het voordeel van gedaagde en niet te snel aannemen. De veroordeelde moet de inhoud van het vonnis kennen, en eigenlijk ook met de tekst van het vonnis bekend zijn geraakt. De deurwaarder had in dit geval alleen maar in algemene termen gesproken over het vonnis.

Verzet wordt ingesteld bij dagvaarding (art. 143 Rv). Dit stuk geldt in de procedure alsof het de conclusie van antwoord is. De instantie wordt daardoor heropend. We praten dan over de opposant (oorspronkelijk gedaagde die verzet instelt) en de geopposeerde (oorspronkelijke eiser). Als het verstekvonnis niet **uitvoerbaar bij voorraad** was dan schorst het verzet dus de tenuitvoerlegging. Deze uitvoerbaarheid bij voorraad moet je wel vorderen, maar dan krijg je het eigenlijk altijd. In beginsel kun je na verstek niet in hoger beroep (art. 335 Rv). Stel dat er twee gedaagden zijn en er maar één komt, dan wordt tegen de andere verstek verleend. De procedure geldt dan als een procedure op **tegenspraak** (art.140 Rv). Daartegen moet je wel in hoger beroep en niet in verzet.

Hoger beroep

Appel en hoger beroep zijn synoniemen. De partijen heten nu appellant en geïntimeerde. De zaak **Montis/Goossens** gaat over de partijaanduidingen. Voor dit arrest was het zo dat als je een fout maakte in partijaanduidingen, je dan niet-ontvankelijk verklaard werd. Montis was een BV in eerste aanleg, maar vervolgens vond een fusie plaats en werd het Montis Holding BV. Dit was een rechtsovergang onder algemene titel. Montis Design BV bestond niet meer, maar onder die naam werd wel de dagvaarding in cassatie uitgebracht. In zo'n situatie, in welke aanleg dan ook, wordt in beginsel de gelegenheid gegeven om een fout in de partijaanduidingen te herstellen, mits gedaagde hierdoor niet onredelijk in haar belangen wordt geschaad. Dit geldt ook als een verkeerde partij is gedagvaard. Is de partij niet verschenen, dan moet de rechter de juiste partij laten oproepen zodat die zich kan uitlaten over de naamswijziging. Het appel begint met een appeldagvaarding, dan volgen de **memorie van grieven** en de memorie van antwoord. In de wet heet dit de conclusie van eis en de conclusie van antwoord. De uitspraak heet een arrest en bij een verzoekschrift beschikking. De rechters in de rechtbank heten rechters, bij het hof en bij de Hoge Raad noemen we ze raadsheren (ook vrouwen).

Het appel heeft verschillende **functies**:

- **herkansing** voor partijen
- **controle** op de lagere rechter
- bevordering van **rechtseenheid** en **rechtsontwikkeling**

Er bestaat niet zoiets als een grondrecht op hoger beroep. In Nederland is het uitgangspunt dat hoger beroep mogelijk is, behalve wanneer partijen hoger beroep uitzonderen of wanneer de wet dat doet. Partijen mogen afspreken dat hoger beroep niet mogelijk is, bijvoorbeeld als ze in eerste aanleg tot een schikking komen. Partijen kunnen ook berusten in de uitspraak. Deze berusting moet **ondubbelzinnig** hebben plaatsgevonden. Dit is een strenge toets (art. 334 Rv). Partijen hebben de vrijheid om een kantonrechter naar keuze te zoeken. De meest belangrijke algemene beperking voor hoger beroep uit de wet is, dat er geen beroep kan worden ingesteld tegen vorderingen met een waarde minder dan 1750 euro (art. 332 Rv). Daarnaast zijn er materieelrechtelijke en procesrechtelijke beperkingen. Soms als ernstige vormen zijn verzuimd kan je alsnog naar de Hoge Raad.

Een appelverbod kan je doorbreken indien de rechter het verbod ten onrechte toepast, als de rechter op een processuele vraag heeft beslist of als de rechter een fundamenteel beginsel heeft geschonden. In dit laatste geval gaat het meestal om het recht op hoor en wederhoor. De termijn voor appel is drie maanden vanaf het vonnis van de rechtbank (art.339 Rv). In het geval van een kort geding is de termijn vier weken. Dit zijn de basistermijnen waarvan in de wet afgeweken kan worden (zie artikel 6 Handelsnaamwet). Tegen tussenvonnissen kan je ook in hoger beroep, maar niet onmiddellijk. De datum gaat pas lopen bij het eindvonnis (art. 337 Rv). Daarom geldt de **doorbrekingsjurisprudentie** ook niet voor deze bepaling. Je moet wel direct in hoger beroep bij een voorlopige voorziening,

deelvonnissen of bij rechterlijk verlov. Als je bij een tussenvonnissen toch graag al in hoger beroep wilt kan je dat vragen aan de rechter.

Meetrekregel

Als je in hoger beroep gaat bij een deelvonnis tegen het gedeeltelijke eindvonnis, dan mag je ook het tweede punt (wat eigenlijk een tussenvonnissen is) meenemen. Hierbij moet je altijd goed opletten, omdat de termijn direct voor het eindvonnis gaat lopen.

Verloop van de procedure

De middelen waarop het hoger beroep gegrond zijn hoeven nog niet in de appeldagvaarding vermeld te worden. Meestal staat in de dagvaarding alleen formele procesrechtelijke taal over waar, wanneer en hoe je moet verschijnen. Ook is het **petitum** hierin te vinden. De vordering is meestal dat het hof het vonnis vernietigt en opnieuw rechtdoende de vordering toewijst/afwijst (art. 343 Rv). Na het aanbrengen van de zaak kan een mondelinge behandeling plaatsvinden. Op dat moment zijn de gronden nog niet eens bekend. Een reden hiervoor kan zijn dat de rechter wil kijken of partijen alsnog tot een schikking kunnen komen. Als dit niet lukt, gaat de zaak gewoon verder. Als beide partijen niet vragen om pleidooi kan de rechter direct na de conclusie van antwoord een arrest wijzen. Vaker willen partijen toch graag een mondelinge behandeling en de mogelijkheid tot pleidooi.

Verschillen met eerste aanleg:

- in hoger beroep is procesvertegenwoordiging altijd verplicht;
- het hof is niet verplicht om comparitie na antwoord te gelasten;
- geen eis in reconventie meer (dat moet in 1e aanleg uiterlijk bij conclusie van antwoord);
- de grieven hoeven niet in de dagvaarding;
- er is geen substantiërings- en bewijsaandragplicht;
- kantoorbetekening is mogelijk.

HC 6B, 11-10-2019, Rechtsmiddelen

Twee conclusie regel

De conclusie van eis en conclusie van antwoord zijn in beginsel de enige twee processtukken die in appel gewisseld worden. Dit is de **twee conclusieregel**, of de 'in beginsel strakke regel'. De ratio hierachter is dat er in hoger beroep altijd verplichte procesvertegenwoordiging is en dat het hof ook kennis neemt van de stukken in eerste aanleg. Je moet dus alles concentreren in één processtuk. De geïntimeerde kan ook zelf grieven hebben tegen het vonnis, waardoor hij zelf ook in appel wil. Hij kan dat doen via **incidenteel appel**. Dat is weer een zelfstandige zaak in het hoger beroep. Het oorspronkelijke appel heet dan het principale appel.

Wertenbroek q.q. / Erven van Vlerken

Van Vlerken had in deze zaak schade geleden door onzorgvuldig werk van Van Zeelen. Van Zeelen ging failliet en Wertenbroek werd benoemd als curator. Van Vlerken overleed tijdens de procedure, en zijn erfgenamen namen het proces over. Het hof heeft een bewijsopdracht gegeven en daartoe zijn twee deskundigen benoemd die moesten bepalen over hoe hoog het schadebedrag moest zijn. Uiteindelijk bleek de schade van Van Vlerken nog groter dan het gevorderde bedrag.

Tot het eindvonnis is het in beginsel mogelijk om je eis te vermeerderen, en daarom deed Van Vlerken dat ook (artikel 130, 353 Rv). De curator heeft daar op dat moment geen bezwaar tegen gemaakt. Het hof heeft de vermeerderde eis uiteindelijk grotendeels toegewezen. Wertenbroek ging hiertegen in cassatie omdat het hof volgens hem geen acht had mogen slaan op de vermeerderde eis. Het standpunt

was dat van Vlerken de vordering te laat had verhoogd. Alle **griev**en die je tegen het vonnis hebt moet je namelijk in je eerste processtuk (memorie van grieven of van antwoord) opnemen. Dat geldt ook voor een vermeerdering van eis.

Hierop bestaat een aantal uitzonderingen:

- als de wederpartij het eens is en **ondubbelzinnige toestemming** geeft;
- als uit de **aard van het geschil** voortvloeit dat later ook nog nieuwe grieven mogen worden aangevoerd (zoals bij alimentatie);
- als **nieuwe feiten of omstandigheden** aan het licht zijn gekomen, mits dit niet in strijd komt met de goede procesorde (het geding mag niet onredelijk vertraagd worden).

In de zaak **Wertenbroek q.q. / Erven van Vlerken** was een nieuw schadebedrag vastgesteld, en dat had Van Vlerken eerder in de procedure nog niet kunnen weten. Omdat dit niet in strijd was met een goede procesorde was het in deze zaak toegestaan.

Grievenstelsel

Een grief is elk argument dat je wil aanvoeren om het vonnis waartegen je in appel gaat te veranderen. Alles wat je anders wilt is een grief. Alle grieven moeten aan het begin van de procedure worden aangevoerd. Ze hoeven niet in de dagvaarding te worden aangevoerd, maar het mag wel (art. 343 Rv). Het enige geval waarin het moet is het **spoedappel** in kort geding. Als je het dan niet doet zal het proces worden behandeld als gewoon appel. Je hebt als appelland de verplichting om tenminste één (duidelijke) grief aan te voeren. Anders zal het hof je niet-ontvankelijk verklaren. Alle grieven bij elkaar bepalen de omvang van de rechtsstrijd in appel.

Devolutieve werking

Onder de **negatieve kant** valt het grievenstelsel en het verbod op **terugverwijzing**. Hiermee wordt bedoeld dat het geschil wordt afgewenteld op de hogere rechter, maar de vraag is in welke omvang. Het hof kijkt alleen naar dat deel van de rechtsstrijd dat binnen de grieven valt. Dit kan het volledige geschil zijn, maar vaak is dat niet zo. Het verbod op terugverwijzing houdt in dat het hof de zaak bij vernietiging niet mag terugverwijzen naar de rechtbank. Het hof moet zelf de zaak afhandelen. Aan de **positieve zijde** kom je pas toe als één of meer grieven gegrond worden geacht. De positieve zijde houdt in dat als een grief slaagt, het hele geschil wordt overgeheveld naar de appelrechter.

De appelrechter kan zeggen dat het subsidiair gevorderde afgewezen moet worden, en dat daarom de grief gegrond wordt geacht. Maar als in de zaak bij de rechtbank primair iets anders was gevorderd kan het hof door de positieve zijde van de **devolutieve werking** alsnog beoordelen of daar sprake van is. Het hof kan ook het vonnis van de rechtbank bekrachtigen onder verbetering van gronden. In Nederland hebben we dus niet volledige nieuwe feitelijke behandeling in hoger beroep, dit wordt beperkt door de grieven. Op het moment dat appelland gelijk heeft met één van zijn grieven moet wel het hele plaatje bekeken worden. Hierbij is wel de kanttekening dat het moet gaan om dezelfde vordering. Een andere vordering valt niet onder de positieve zijde.

In hoger beroep in een verzoekschriftprocedure moeten de grieven wel in het beroepschrift worden opgenomen (art. 359 Rv). Hier heb je drie maanden de tijd voor. Neem je de grieven niet op, dan ben je niet-ontvankelijk. Appel tegen tussenbeschikkingen in de verzoekschriftprocedure is op min of meer dezelfde manier geregeld als bij de dagvaardingsprocedure. Ook hier is het mogelijk dat de verweerder incidenteel appel instelt. In deze procedure vind wel standaard een mondelinge behandeling plaats. Veel voorschriften uit eerste aanleg zijn ook van toepassing in de appelprocedure.

Cassatie

Beroep in cassatie is ook een gewoon rechtsmiddel. Je kunt in cassatie tegen einduitspraken van hoven, en tegen einduitspraken van rechtbanken waarvoor geen appel openstaat. Voor overige gevallen kan je alleen in cassatie als hiervoor toestemming is verleend. **Sprongcassatie** komt niet veel voor (art. 398 Rv). Er is sprake van sprongcassatie indien partijen afspreken om het gerechtshof over te slaan. Dit zullen ze doen als ze het over de feiten wel eens zijn. De termijn is drie maanden, en indien sprake is van kort geding is de termijn acht weken (art. 402 Rv). De Hoge Raad beantwoordt ook **prejudiciële vragen** (art. 392 Rv). Als een kantonrechter vermoedt dat een zaak uiteindelijk bij de Hoge Raad terecht kan komen kan hij alvast aan de Hoge Raad vragen wat hij zou oordelen. Dit kan alleen indien de rechter niet weet welk oordeel hij moet vellen. De functies van cassatie zijn rechtseenheid, rechtsontwikkeling en rechtsbescherming bewaken.

De Hoge Raad is geen derde feitelijke instantie. De feiten liggen vast zoals het hof ze heeft vastgesteld (art. 419 Rv). Je kunt in hoger beroep als er sprake is van **verzuim van vormen** of **schending van het recht** (art. 79 RO). Verzuim van vormen kan gaan om het niet beëdiggen van een getuige of het schenden van hoor en wederhoor. Bij schending van het recht gaat het alleen om Nederlands recht, niet om vreemd recht. Onder recht vallen wetten in formele en materiële zin. Rolreglementen zijn ook recht (**De Nieuwe Woning / Staat**). Op grond van artikel 80 RO kan je soms alsnog in cassatie als hoger beroep niet mogelijk is. De Hoge Raad beperkt zich tot het onderzoeken van de cassatiemiddelen. Deze middelen (gronden) moeten vermeld worden in de cassatiedagvaarding. De Hoge Raad maakt gebruik van vooropstellingen en soms overwegingen ten overvloede. Procederen bij de Hoge Raad kan alleen door een 'advocaat bij de Hoge Raad'. Hier moet je als advocaat een speciaal examen voor doen en ook elk jaar een bepaald aantal zaken bij de Hoge Raad voeren. Cassatieadvocaat is een specialisme binnen de advocatuur. Een op voorhand kansloos cassatieberoep kan de Hoge Raad heel snel van tafel vegen zonder inhoudelijke behandeling (art. 80a RO). Dit is het **voorportaalartikel**. Een volledige behandeling kan bestaan uit:

- verwerping o.g.v. art.81 RO;
- gemotiveerde verwerping;
- vernietiging en verwijzing naar een (ander) hof;
- vernietiging en afdoening door de Hoge Raad zelf.

Derdenverzet en herroeping

Derdenverzet en herroeping zijn buitengewone rechtsmiddelen. **Derdenverzet** is de situatie dat een derde in zijn rechten wordt aangetast door een vonnis tussen twee andere partijen.. De derde mag op geen enkele wijze betrokken zijn geweest bij de gevoerde procedure. Anders had hij zich kunnen voegen of kunnen tussenkomen. Voor derdenverzet moet de derde alle andere partijen dagvaarden bij de rechter die het vonnis of arrest heeft gewezen. Het staat alleen open als hij echt in zijn **rechten** is aangetast, niet in zijn belangen. Voor derdenverzet geldt geen termijn.

Herroeping noemen we ook wel request-civiel. Het vonnis moet in **kracht van gewijsde** zijn gegaan. Er zijn drie gronden voor herroeping (art. 382 Rv). De termijn is drie maanden nadat je het bedrog of de valsheid hebt ontdekt. Ook herroeping moet via een dagvaarding bij de rechter die het vonnis heeft gewezen. Een geslaagd herroepingsberoep heropend het geding en kan ervoor zorgen dat het vonnis (dat al in kracht van gewijsde was gegaan) wordt herroepen en dat een nieuw vonnis wordt gewezen. Je kan dit pas doen als de appeltermijn is verstreken en je er dan pas achter komt dat sprake is van bedrog door de wederpartij, dat het vonnis berust op valse stukken of dat stukken van beslissende aard zijn achtergehouden.